

Gegevensbeschermings- effectbeoordeling (PIA)

CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK

DIRECTIE STRATEGIE EN BESTUURSADVISING

DEN HAAG 24 maart 2021

Maatregelen
nemen
Privacybewustwording
PIA
Doelbinding
Noodzaak
Effecten in kaart
Bescherming van
persoonsgegevens
Risico's
minimaliseren
Richtinggevend
Rechtsgrond.
Met open vizier

Vaststelling verwerkersverantwoordelijke: 24 maart 2021

Naam: Mw. drs. A. Berg

Advies functionaris voor gegevensbescherming: 16 maart 2021

Naam: Dhr. drs. M. Booleman

Advies CIO: 28 maart 2021

Naam: Dr. A.H. Kroese

Gegevensbeschermings- effectbeoordeling (PIA)

CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK
DIRECTIE STRATEGIE EN BESTUURSADVISING

Contact:

Centraal bureau voor de statistiek
Drs. M. Booleman
Email: M.Booleman@cbs.nl
Telefoonnummer (Infoservice): (088) 570 70 70

Versie: 2.0 23 maart 2021

Inhoudsopgave

Inleiding	5
A. Beschrijving kenmerken gegevensverwerkingen	6
1. Voorstel 	6
2. Persoonsgegevens 	8
3. Gegevensverwerkingen 	9
4. Verwerkingsdoeleinden 	10
5. Betrokken partijen 	10
6. Belangen bij de gegevensverwerking 	12
7. Verwerkingslocaties 	12
8. Techniek en methode van gegevensverwerking 	12
9. Juridisch en beleidsmatig kader 	13
10. Bewaartermijnen 	13
B. Beoordeling rechtmatigheid gegevensverwerkingen.....	14
11. Rechtsgrond 	14
12. Bijzondere persoonsgegevens 	15
13. Doelbinding 	17
14. Noodzaak en evenredigheid 	18
15. Rechten van de betrokkene 	18
C. Beschrijving en beoordeling risico's voor de betrokkenen	19
16. Risico's 	19
D. Beschrijving voorgenomen maatregelen	20
17. Maatregelen 	20

Inleiding

Dit is de algemene Gegevensbeschermingseffectbeoordeling (ook wel Privacy Impact Assessment genoemd, hierna: PIA) van het Centraal Bureau voor de statistiek (CBS).

Het CBS krijgt veel gegevens op basis van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek. Bronhouders/gegevensverstrekkers moeten onder de AVG in sommige gevallen een PIA opstellen voor verstrekking van gegevens aan het CBS zodat zij aantoonbaar zorgvuldig zijn met verwerking/verstrekking van gegevens. Tevens heeft het CBS voor verwerking binnen de eigen organisatie een PIA nodig.

In dat kader heeft het CBS een PIA opgesteld, die gebruikt kan worden door gegevensleveranciers, waarin is vastgelegd wat er met de gegevens gebeurt, op basis van welke grondslagen en hoe beveiliging van deze gegevens is geborgd binnen het CBS.

PIA voor reguliere processen

Deze PIA is bedoeld als standaard PIA voor de reguliere processen van het CBS. Per proces wordt nog een risicoanalyse uitgevoerd in de vorm van bijvoorbeeld een Baselinetoets. Het CBS maakt hierbij geen onderscheid tussen repeterende en incidentele onderzoeken, omdat in beide gevallen data via dezelfde productiestraten worden verwerkt.

Voor afwijkende processen worden afzonderlijke PIA's opgesteld. Dit is onder meer het geval bij innovatieve processen waarbij nieuwe technieken en methoden worden toegepast.

PIA als basis met aanvullende informatie in een overeenkomst

In aanvulling op deze PIA wordt voor periodieke dataleveringen aan het CBS per registratiehouder een Leveringsovereenkomst gesloten, waarin nadere informatie wordt vastgelegd zoals het doel van de levering, de categorieën van persoonsgegevens, tijdstip en frequentie van leveringen, bewaartermijnen, dataminimalisatie, etc. Voor incidentele onderzoeken waarbij datalevering aan het CBS plaatsvindt, wordt de nadere informatie vastgelegd in een Projectovereenkomst.

A. Beschrijving kenmerken gegevensverwerkingen

Beschrijf op gestructureerde wijze de voorgenomen gegevensverwerkingen, de verwerkingsdoeleinden en de belangen bij de gegevensverwerkingen.

Onder A wordt de eerste stap beschreven van de PIA: een overzicht van de relevante feiten van de voorgenomen gegevensverwerkingen. Als de feiten onduidelijk zijn, werkt dit door in de beoordeling.

1. Voorstel

Beschrijf het voorstel waar de gegevensbeschermingseffectbeoordeling op ziet en context waarbinnen deze plaatsvindt op hoofdlijnen.

Algemeen: Het CBS is een zelfstandig bestuursorgaan opgericht bij wet: de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek (verder 'CBS-wet'). In het kader van de statistiek verwerkt het CBS als verantwoordelijke persoonsgegevens langs geautomatiseerde en handmatige weg.

Taak: Het CBS heeft tot taak het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap en het openbaar maken van de resultaten van deze statistische onderzoeken (artikel 3 CBS-wet).

Uitvoeren (grondslag): Voor het uitvoeren van zijn taak verzamelt het CBS (artikel 33 CBS-wet i.c.m. artikel 6.1 (e) AVG) onder meer persoonsgegevens bij respondenten en bedrijven (ZZP'ers en eenmanszaken). Deze gegevens worden gebruikt bij statistische analyses. De verzamelde gegevens worden niet langer bewaard dan noodzakelijk voor de statistische taken van het CBS en dus vernietigd zodra ze in dat kader niet meer nodig zijn.

Het CBS verzamelt gegevens zelf, maar heeft ook het recht om ten behoeve van statistische en wetenschappelijke doeleinden gebruik te maken van gegevens uit registraties die in verband met de uitvoering van een wettelijke taak worden bijgehouden bij

a. instellingen en diensten van:

- i. Het Rijk;
- ii. Provincies;
- iii. Gemeenten;
- iv. Waterschappen;
- v. Openbare lichamen, gevormd ingevolge de Wet gemeenschappelijke
- vi. regelingen;

b. Openbare lichamen als bedoeld in artikel 134 van de Grondwet;

c. Zelfstandige bestuursorganen op het niveau van de centrale overheid.

In eerste instantie zal het CBS nagaan of gegevens die het nodig heeft voor de uitvoering van zijn taak in een registratie zijn opgenomen. Is dit niet het geval dan zal het CBS zelf de gegevens enquêteren bij bedrijven en personen.

Gebruik van de gegevens (doelbinding): De door de directeur-generaal van de statistiek (DG) in het kader van de uitoefening van de taken ter uitvoering van de CBS-wet ontvangen gegevens mogen uitsluitend worden gebruikt voor statistische en wetenschappelijke doeleinden. Gebruik van de gegevens voor fiscale, administratieve, controle en gerechtelijke doeleinden is niet toegestaan (zie de memorie van toelichting bij artikel 37 lid 1 CBS-wet). De gegevens worden opgevraagd voor een specifieke statistiek of een groep van specifieke statistieken. Deze worden vastgelegd in een Leveringsovereenkomst in geval van externe registratiehouders of in een Projectovereenkomst in geval van een incidentele levering.

Toegang tot de data: De toegang tot de gegevens is alleen mogelijk voor degenen die belast zijn met de uitvoering van de taak van het CBS en die in dat kader noodzakelijkerwijs toegang moeten hebben tot de betreffende data. Het CBS is het nationale statistische instituut en heeft beleid en procedures geïmplementeerd die waarborgen dat de gegevens uitsluitend voor wetenschappelijke en statistische doeleinden kunnen worden gebruikt. Deze waarborgen zijn zowel in internationale regelgeving (Verordening (EG) Nr. 223/2009 betreffende de Europese statistiek en de Praktijkcode voor Europese Statistieken) als in nationale regelgeving (CBS-wet) opgenomen. Ook de gedragscode CBS besteedt aandacht aan dit aspect.

Op verzoek kan de DG toegang verlenen tot een verzameling van gegevens of gegevens verstrekken ten behoeve van statistisch en wetenschappelijk onderzoek indien passende maatregelen zijn genomen om herkenning van afzonderlijke personen, huishoudens en ondernemingen te voorkomen (artikel 41 CBS-wet). Met behulp van remote access worden de

gegevens door andere instellingen geanalyseerd en resultaten van het onderzoek worden op geaggregeerd niveau gepubliceerd.

Maatregelen zijn onder andere:

1. De DG kan (organisatieonderdelen van) instellingen alleen toegang verlenen tot analysebestanden indien zij uitsluitend tot doel en taak hebben het doen van wetenschappelijk onderzoek;
2. De DG kan alleen aanvragen tot microdata van een onderzoeker goedkeuren indien zij uitsluitend tot doel en taak hebben het doen van wetenschappelijk onderzoek.

Meer informatie over de Remote Access omgeving is te vinden op [de website van het CBS](#). Zie tevens einde punt 17 van deze PIA.

Geheimhouding: de verzamelde persoonsgegevens worden door het CBS nooit herleidbaar tot een identificeerbare persoon openbaar gemaakt. Publicatie is alleen in geaggregeerde vorm mogelijk (artikel 37 lid 3 CBS-wet). Het CBS voert hierop zogeheten outputcontroles uit. Leveringen van individuele records aan derden worden altijd passend beveiligd tegen herkenning conform artikel 41 CBS-wet. Zie verder punt 17 van deze PIA.

Werknemers van het CBS hebben als ambtenaar een eed of belofte afgelegd en zijn verplicht tot geheimhouding conform artikel 5 en 9 van de Ambtenarenwet. Onderzoekers van andere instellingen dienen te tekenen voor geheimhouding in een overeenkomst en geheimhoudingsverklaring.

Beveiliging: De persoonsgegevens worden bij binnenkomst zo snel als mogelijk is ontdaan van direct identificerende gegevens zoals naam, adres en woonplaats. Het Burgerservicenummer (BSN) wordt versleuteld (gepseudonimiseerd). De analyses worden alleen uitgevoerd op de gepseudonimiseerde bestanden waarbij ook minder direct identificerende kenmerken zoals geboortedatum, onderwijsnummer e.d. beveiligd worden.

Toetsing: Het CBS laat zich jaarlijks extern toetsen op de informatiebeveiliging (ISO 27001), kwaliteit (ISO 9001) en de privacybescherming (Privacy Control Framework van NOREA). De certificaten worden op de website van CBS gezet. <https://www.cbs.nl/nl-nl/over-ons/organisatie/privacy/iso-en-privacycertificering>

2. Persoonsgegevens

Som alle categorieën van persoonsgegevens op die worden verwerkt. Geef per categorie van persoonsgegevens tevens aan op wie die betrekking hebben. Deel deze persoonsgegevens in onder de typen: gewoon, bijzonder, strafrechtelijk en wettelijk identificerend.

Het CBS mag zowel bijzondere als niet-bijzondere persoonsgegevens ontvangen en verder verwerken ten behoeve van zijn statistische taken mits de vereisten op grond van de genoemde relevante wet- en regelgeving in acht worden genomen. Zie ook [Bronnen](#) van het CBS.

Diversiteit aan gegevens: Het CBS ontvangt op basis van de CBS-wet verschillende persoonsgegevens. Het gaat hier bijvoorbeeld om gegevens met betrekking tot geslacht, leeftijd, huwelijkse staat, inkomen, gezondheid, welzijn, onderwijs, pensioenen en jeugdzorg, belevingsvragen over de woning, leefsituatie en veiligheid. Maar eveneens over bijstand en werkloosheid. Voor eenmanszaken en ZZP'ers kan het gaan over productie, opbrengsten etc.

Burger Servicenummer(BSN): De DG kan het Burgerservicenummer opnemen in een registratie en daarvan gebruik maken ten behoeve van statistische doeleinden. Het BSN kan gebruikt worden in contacten met personen en instanties voor zover deze zelf gemachtigd zijn tot het gebruik van dat nummer in een registratie (artikel 34 CBS-wet).

Bijzondere gegevens:

Het CBS kan ten behoeve van statistische doeleinden op grond van artikel 35 CBS-wet bijzondere categorieën van persoonsgegevens (artikel 9 AVG jo. Paragraaf 3.1 Uitvoeringswet AVG) verwerken zoals ras, etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, lidmaatschap van een vakbond, genetische gegevens, biometrische gegevens, gezondheid, seksueel gedrag of seksuele gerichtheid. Op basis van artikel 9 tweede lid, aanhef en onderdeel j en artikel 24 van de Uitvoeringswet AVG mogen de gegevens verwerkt worden indien de verwerking noodzakelijk is met het oog op wetenschappelijk onderzoek of statistische doeleinden overeenkomstig artikel 89, eerste lid van de verordening en er is voldaan aan de overige voorwaarden van artikel 24 van de Uitvoeringswet AVG. Zie verder punt 12 van deze PIA.

Strafrechtelijke gegevens:

Het CBS kan ten behoeve van statistische doeleinden op grond van artikel 35 CBS-wet ook persoonsgegevens van strafrechtelijke aard (artikel 10 AVG jo. Paragraaf 3.2 Uitvoeringswet AVG) verwerken. Op basis van artikel 10 AVG, artikel 32 onder f en 24 van de Uitvoeringswet AVG mogen de gegevens verwerkt worden indien de verwerking noodzakelijk is met het oog op wetenschappelijk onderzoek of statistische doeleinden overeenkomstig artikel 89, eerste lid van de verordening en er is voldaan aan de overige voorwaarden van artikel 24 van de Uitvoeringswet AVG. Zie verder punt 12 van deze PIA.

3. Gegevensverwerkingen

Geef alle voorgenomen gegevensverwerkingen weer.

Na het verzamelen van de gegevens volgt technische controle, pseudonimiseren, koppelen en classificeren, controle en correctie (editing), aggregeren en tabelleren, analyseren en publiceren, en tot slot bewaren. <https://www.cbs.nl/nl-nl/over-ons/organisatie/statistisch-proces>

Deze verwerkingen zijn vastgelegd in het [Register van de verwerkingsactiviteiten](#). Daarnaast heeft het CBS een uitgebreid bronnenoverzicht en een overzicht van meer incidentele verwerkingen:

- [Uitgebreid overzicht van bronnen van het CBS](#)
- [Overzicht meer incidentele verwerkingen](#)

4. Verwerkingsdoeleinden

Beschrijf de doeleinden van de voorgenomen gegevensverwerkingen.

Het CBS heeft tot taak het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap en het openbaar maken van de resultaten van deze statistische onderzoeken (artikel 3 CBS-wet) en is verantwoordelijk voor het uitvoeren van statistische Europese verordeningen (artikel 4 CBS-wet). Het CBS verwerkt daartoe gegevens voor statistische en wetenschappelijke doeleinden, voor het verbeteren van de kwaliteit van de statistiek en voor het ontwikkelen van nieuwe statistische informatie. Tevens kan het CBS in incidentele gevallen statistische werkzaamheden voor derden verrichten (artikel 5 CBS-wet).

5. Betrokken partijen

Benoem welke organisaties betrokken zijn bij welke gegevensverwerkingen. Deel deze organisaties per gegevensverwerking in onder de rollen: verwerkingsverantwoordelijke, verwerker, verstrekker en ontvanger. Benoem tevens welke functionarissen binnen deze organisaties toegang krijgen tot welke persoonsgegevens.

Het CBS voldoet aan de hoogste eisen m.b.t. gegevensbescherming. De privacybescherming wordt jaarlijks getoetst in een Raamwerk Privacy Audit. Privacybescherming omvat het geheel van maatregelen dat een adequate bescherming van persoons- en bedrijfsgegevens waarborgt. Een groot deel van deze maatregelen heeft betrekking op de beveiliging van de gegevens en heeft daarmee overlap met de eisen voor informatiebeveiliging. In privacy audits komen dan ook aspecten van informatiebeveiliging aan de orde volgens het NOREA-kader. NOREA is de beroepsorganisatie van IT-Auditors (zie voor meer informatie over informatiebeveiliging punt 17 over maatregelen). Sinds 2015 worden er bij het CBS privacy audits gehouden. Deze worden uitgevoerd door een externe auditor en resulteert in een privacy-proof verklaring.

Tezamen met de certificering voor de ISO27001 is daarmee aan de wettelijke verantwoordingsplicht van de gegevensleverancier voldaan. Dit betekent ook dat zodra de bestanden door het CBS zijn ontvangen, de verantwoordelijkheid van de gegevensleverancier ophoudt. Het CBS is de verwerkingsverantwoordelijke. Daarnaast worden in een aantal gevallen bepaalde taken van het CBS uitbesteed aan derden (zogenaamde verwerkers).

CBS is verwerkersverantwoordelijke

Het CBS heeft op grond van artikel 3 CBS-wet de taak om statistieken te maken ten behoeve van beleid, praktijk en wetenschap. Conform artikel 18 CBS-wet bepaalt de DG CBS daarnaast de methoden waarmee de statistische onderzoeken worden uitgevoerd en de wijze waarop de resultaten van die onderzoeken openbaar worden gemaakt. Het CBS is daarin onafhankelijk en kan en mag hierin geen instructies van anderen aannemen. Verwerkingsverantwoordelijke (artikel 4 lid 7 AVG) is: de instantie die het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt. Op grond van deze twee wettelijke bepalingen is het CBS altijd verwerkingsverantwoordelijke en nimmer verwerker.

Verwerkers

Het CBS besteedt soms een aantal taken uit, waarvoor het verwerkers inschakelt. Deze verwerkers zijn opgenomen in het interne register van verwerkers. Dit zijn onder meer veldwerkbureaus die NAW-gegevens ontvangen om face-to-face waarnemingen bij huishoudens uit te voeren. De enquêteresultaten worden vervolgens op een beveiligde wijze aan het CBS verzonden. Met verwerkers wordt altijd een verwerkersovereenkomst gesloten. In geval van samenwerking wordt in een samenwerkingsovereenkomst vastgelegd welke externe partijen wordt ingehuurd, wat diens werkzaamheden zullen zijn en welke gegevens deze partij ontvangt.

Ontvangers

Gegevens kunnen passend beschermd (zie verder punt 17 van deze PIA) en op verzoek worden verstrekt aan de volgende partijen conform CBS-wet:

- 1) medewerkers van het CBS belast met de uitvoering van de wettelijke taak van het CBS (artikel 37 lid 2);
- 2) communautaire en nationale instanties voor de statistiek van de lidstaten van de Europese Unie en de leden van het Europees Stelsel van Centrale Banken, voor zover deze verstrekking noodzakelijk is ingevolge een besluit van de Europese Raad en het Europees Parlement (artikel 39);
- 3) De Nederlandsche Bank NV in het kader van de uitvoering van de Wet financiële betrekkingen buitenland 1994 (artikel 40);
- 4) ten behoeve van statistisch of wetenschappelijk onderzoek verstrekken aan een dienst, organisatie of instelling. Dit kunnen zijn (artikel 41):
 - a. een universiteit in de zin van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;
 - b. een bij wet ingestelde organisatie of instelling voor wetenschappelijk onderzoek;
 - c. bij of krachtens de wet ingestelde planbureaus;

- d. de communautaire en nationale instanties voor de statistiek van de lidstaten van de Europese Unie;
- e. onderzoeksafdelingen van ministeries en andere diensten, organisaties en instellingen.

6. Belangen bij de gegevensverwerking

Beschrijf alle belangen die de verwerkingsverantwoordelijke en anderen hebben bij de voorgenomen gegevensverwerkingen.

Het CBS zelf heeft geen belang bij de uitkomsten van het onderzoek anders dan dat het onderzoek kwalitatief op de juiste wijze geschiedt. De voorgenomen verwerking is altijd noodzakelijk om de taken van het CBS te kunnen uitvoeren.

7. Verwerkingslocaties

Benoem in welke landen de voorgenomen gegevensverwerkingen plaatsvinden.

Verwerkingslocatie is CBS in Nederland (Den Haag, Heerlen).
Het computercentrum is gevestigd in Almere.

Behalve de verantwoordelijkheid voor de Europees-Nederlandse (officiële) statistieken is CBS op grond van artikel 4 en 32a CBS-wet ook belast met de productie van Europese (communautaire) statistieken en statistieken voor Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Het CBS kantoor op Bonaire is het centrale punt voor de verzameling van gegevens en de publicatie van de statistieken. De analyse en verwerking van de statistische informatie vindt plaats in de CBS vestigingen in Den Haag en Heerlen. Er vindt in het statistisch proces geen verstrekking van persoonsgegevens van CBS Nederland aan Bonaire plaats. De informatie die CBS publiceert, gaat over onderwerpen die de mensen in Caribisch Nederland raken. Bijvoorbeeld economische groei en consumentenprijzen, inkomenssituatie van personen en huishoudens, maar ook gezondheid en vrije tijd. Verstrekkingen van persoonsgegevens door organisaties uit Caribisch Nederland aan CBS vinden plaats conform de Wet bescherming persoonsgegevens BES.

8. Techniek en methode van gegevensverwerking

Beschrijf op welke wijze en met gebruikmaking van welke (technische) middelen en methoden de persoonsgegevens worden verwerkt. Benoem of sprake is van (semi-)geautomatiseerde besluitvorming, profilering of big data-verwerkingen en, zo ja, beschrijf waaruit een en ander bestaat.

Het CBS verwerkt alleen gegevens voor wetenschappelijk onderzoek of statistische doeleinden. Er is geen sprake van (semi-)geautomatiseerde besluitvorming of profilering. Bij publicatie zijn de gegevens nooit te herleiden naar één persoon of een zeer homogene groep van personen (bijv. 'vrijwel alle mensen in deze wijk zitten onder de armoedegrens').

Op hoofdlijnen worden de volgende beveiligingsmaatregelen benoemd: afscherming van productiegegevens van internet en scanning van alle gegevens van en naar productieomgeving; beveiligde werkstations; afscherming van gebruik gegevensdragers; toegangscontrole en beveiliging van gebouwen; pseudonimiseren van identificerende gegevens; toetsing van beveiligingsmaatregelen middels interne en externe audits en tests. Zie verder punt 17 van deze PIA.

9. Juridisch en beleidsmatig kader

Benoem de wet- en regelgeving, met uitzondering van de AVG en de Richtlijn, en het beleid met mogelijke gevolgen voor de gegevensverwerkingen.

De wet op het Centraal Bureau voor de statistiek, de Statistical Law (Europese verordening 223/2009) de Europese gedragscode voor statistiek en de CBS-gedragscode.

Het CBS mag gegevens ontvangen op grond van artikel 33 CBS-wet. Lid 4 van dit artikel bepaalt: *"De in het eerste lid bedoelde instellingen, diensten, lichamen en zelfstandige bestuursorganen, de in het tweede lid bedoelde rechtspersonen en de in het derde lid bedoelde ondernemingen, vrije beroepsbeoefenaren, instellingen en rechtspersonen verstrekken de in die leden bedoelde gegevens kosteloos op verzoek van de directeur-generaal binnen een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen termijn. Daarbij kan geen beroep worden gedaan op geheimhoudingsverplichtingen, tenzij deze verplichtingen gebaseerd zijn op internationale regelgeving."*

Voor de gegevensverwerking door het CBS, belast met de productie op nationaal niveau van communautaire statistieken, is het werkprogramma van het CBS van belang:

De hoofdlijnen van het werkprogramma liggen in een Meerjarenprogramma vast (artikel 14 CBS-wet). Jaarlijks wordt een werkprogramma vastgesteld door de DG (artikel 15 CBS-wet). In het werkprogramma zijn ook de communautaire statistieken opgenomen die het CBS op basis van artikel 4 CBS-wet moet uitvoeren. De gegevensverwerking is daarmee noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang.

10. Bewaartermijnen

Bepaal en motiveer de bewaartermijnen van de persoonsgegevens aan de hand van de verwerkingsdoeleinden.

In het kader van de bewaartermijnen maakt CBS een onderscheid tussen persoonsgegevens in de zogenaamde 'inputbase', 'microbase', en persoonsgegevens in 'tussenbestanden'.

Inputbase

De inputbase bevat de (versleutelde) persoonsgegevens zoals CBS die ontvangt. Dit zijn de binnenkomende (ruwe) bestanden met persoonsgegevens. Deze persoonsgegevens worden zo snel mogelijk na binnenkomst gepseudonimiseerd/versleuteld.

Voor persoonsgegevens die worden gebruikt voor maand-, kwartaal- en jaarstatistieken geldt een maximale bewaartermijn van 2,5 jaar na afloop van het verslagjaar waarop de data betrekking hebben. Voor persoonsgegevens die worden gebruikt voor een statistiek met periodiciteit van 2 of meer jaren is de bewaartermijn de periodiciteit plus 1 jaar na afloop van het verslagjaar waarop de data betrekking hebben.

Op deze wijze kan het CBS in noodzakelijke gevallen "terug naar de bron". Er is geen reden om deze bestanden langer te bewaren dan hierboven genoemd, omdat de gegevens die gebruikt worden voor het maken van statistieken bewaard worden in de microbase.

Microbase

De microbase bevat de gepseudonimiseerde bestanden uit de inputbase nadat deze verder zijn verwerkt en gereed gemaakt voor het maken van statistieken. De bestanden in de microbase liggen direct ten grondslag aan het statistische proces.

Persoonsgegevens in de microbase worden langdurig bewaard, waarbij elke 3 jaar wordt getoetst of de motivering voor het bewaren nog geldt. De niet-persoonsgegevens in de microbase worden permanent bewaard.

De voornaamste redenen voor (langer) bewaren van gegevens zijn de volgende:

- In geval van wijzigingen in bron, methode of proces is het vaak wenselijk om breuken die daardoor in tijdreeksen ontstaan, te herstellen. Dat kan het beste door microdata die in het verleden zijn gebruikt opnieuw te verwerken. Dit vormt veelal een reden om bestanden te bewaren.
- Voor longitudinaal onderzoek is het regelmatig nodig oude gegevens opnieuw te aggregeren om tabellen te maken die vergelijkbaar zijn met nieuw opgezette tabellen.
- Sommige gegevensbestanden van het CBS, zoals de Volkstellingen, zijn als historisch erfgoed te beschouwen. Het CBS is voor deze bestanden volgens de Archiefwet verplicht data en bijbehorende publicaties in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren.
- De microdata in de microbase worden onder meer beschikbaar gesteld aan wetenschappers. De wettelijke kaders daarvoor zijn vastgelegd in de artikelen 39 tot en met 42 van de CBS-wet. Vooraf kan niet worden voorspeld wat de vraag van deze wetenschappers is, waardoor het ondoenlijk is voor dit gebruik relevante aggregaten samen te stellen. Het feit dat er uit microgegevens geput kan worden en er over (steeds) langere perioden gegevens beschikbaar zijn, maakt deze voorziening juist relevanter. Overigens geldt dit ook voor (her-) gebruik van microgegevens door het CBS zelf. Bij data gebruikt voor promotieonderzoek geldt een bewaartermijn van 10 jaar.

Tussenbestanden

In het kader van het statistische verwerkingsproces worden op basis van microbase bestanden doorgaans verschillende 'tussenbestanden' gemaakt.

Tussenbestanden worden zolang bewaard als voor het lopend proces nodig. Dit betekent dat zij na afronding van een statistisch onderzoek worden verwijderd.

Tot slot geldt dat de bewaartermijn voor back-up bestanden drie weken is. Deze termijn is vermeld in de nota "Herziening Back-upbeleid" van 30 maart 2011.

B. Beoordeling rechtmatigheid gegevensverwerkingen

Beoordeel aan de hand van de feiten zoals vastgesteld in onderdeel A of de voorgenomen gegevensverwerkingen rechtmatig zijn. Het gaat hier om de beoordeling van de juridische rechtsgrond, noodzaak en doelbinding van de gegevensverwerkingen. Beoordeel tevens de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de rechten van de betrokkenen. Voor dit onderdeel van de PIA is in het bijzonder juridische expertise nodig.

11. Rechtsgrond

Bepaal op welke rechtsgronden de gegevensverwerkingen worden gebaseerd.

De wettelijke taak en wettelijke verplichtingen vormen de rechtsgrond voor de verwerkingen van persoonsgegevens zoals deze zijn opgenomen in de CBS-wet (art. 3, 4 en 5 CBS-wet).

12. Bijzondere persoonsgegevens

Indien bijzondere of strafrechtelijke persoonsgegevens worden verwerkt, beoordeel of één van de wettelijke uitzonderingen op het verwerkingsverbod van toepassing is. Bij verwerking van een wettelijk identificatienummer beoordeel of dat is toegestaan.

Zie vraag 2.

Het CBS verwerkt, ten behoeve van statistische doeleinden bijzondere persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9 AVG. De grondslag voor verwerking van deze bijzondere persoonsgegevens betreft artikel 9 lid 1 sub j AVG jo. artikel 89 AVG in combinatie met artikel 35 CBS-wet.

Artikel 35 CBS-wet is in lijn met artikel 24 Uitvoeringswet AVG. Hierin wordt aangegeven dat het verbod om persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9, te verwerken ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek of statistiek niet van toepassing is voor zover:

- de verwerking noodzakelijk is met het oog op wetenschappelijk het onderzoek of historisch onderzoek of statistische doeleinden overeenkomstig artikel 89 eerste lid AVG;
- het onderzoek bedoeld onder punt 1 een algemeen belang dient;
- het vragen van uitdrukkelijke toestemming onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning kost; en
- de uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen niet onevenredig wordt geschaad.

Het CBS verwerkt verder, eveneens ten behoeve van statistische doeleinden, persoonsgegevens als bedoeld in artikel 10 AVG. Gegevens inzake strafrechtelijke aard mogen worden verwerkt op basis van artikel 10 AVG jo. artikel 32 sub f Uitvoeringswet AVG jo. artikel 89 AVG. De verwerking is noodzakelijk met het oog op wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden overeenkomstig artikel 89, eerste lid van de verordening, en er is voldaan aan de voorwaarden bedoeld in artikel 24 Uitvoeringswet AVG) onderdelen b tot en met d (artikel 32 Uitvoeringswet AVG).

Artikel 24 Uitvoeringswet AVG

Artikel 24 van de Uitvoeringswet AVG stelt als voorwaarden dat:

- a. de verwerking noodzakelijk is met het oog op wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden overeenkomstig artikel 89, eerste lid, van de verordening;

Het CBS verwerkt conform zijn wettelijke taak gegevens alleen voor wetenschappelijk onderzoek of statistische doeleinden. Het CBS heeft extra procedurele en beveiligingsmaatregelen genomen om het gebruik van bijzondere persoonsgegevens te beperken tot een minimum, zoals een additionele verplichte en expliciete goedkeuring. Dit houdt in dat er een passieve toestemming geldt voor vertrouwelijke gegevens en een actieve toestemming voor bijzondere - en strafrechtelijke gegevens. Elk bestand heeft een eigenaar en die geeft toestemming voor het gebruik hiervan.

Standaard in het proces wordt afgewogen of het doel bereikt kan worden met een verwerking van minder of geen persoonsgegevens in de zin van de AVG. Ook wordt het doel van de verwerking beoordeeld.

Daarnaast worden de persoonsgegevens bij binnenkomst zo snel als mogelijk is ontdaan van direct identificerende gegevens zoals naam, adres en woonplaats. Het Burgerservicenummer (BSN) wordt versleuteld (gepseudonimiseerd). De analyses worden alleen uitgevoerd op de gepseudonimiseerde bestanden.

- b. het onderzoek, bedoeld in onderdeel a, een algemeen belang dient;

In de Memorie van Toelichting bij de CBS-wet (Tweede Kamer, vergaderjaar 2001–2002, 28 277, nr. 3, toelichting bij artikel 35, p. 35) is overwogen dat "In het algemeen kan worden gesteld dat het CBS met de uitoefening van zijn taak een zwaarwegend algemeen belang dient.". Tevens wordt gesteld dat de CBS-wet voldoende passende waarborgen bevat om de privacy van natuurlijke personen te beschermen. Hierbij wordt verwezen naar artikel 37 CBS-wet met betrekking tot het gebruik van gegevens en de

openbaarmaking. Op grond van deze bepaling is openbaarmaking van persoonsgegevens door het CBS uitgesloten.

- c. het vragen van uitdrukkelijke toestemming onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning kost; en

Het CBS maakt gebruik van verschillende registers en enquêtes als bron. In de CBS-wet is opgenomen dat het CBS het recht en ook de plicht heeft om gegevens uit deze registers te gebruiken voor statistische en wetenschappelijke doeleinden (artikel 33 CBS-wet). Het voorgaande en de hoeveelheid betrokkenen van wie het CBS persoonsgegevens dient te verwerken voor zijn wettelijke taak heeft tot gevolg dat het vragen van uitdrukkelijke toestemming van betrokkenen een onevenredige inspanning zou kosten.

- d. bij de uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad.

Hier voldoet het CBS onder meer aan door technische, organisatorische en wettelijke maatregelen als adequate beveiliging (zie punt 8 en 17), dataminimalisatie en een wettelijke verbod op openbaarmaking van persoonsgegevens.

13. Doelbinding

Indien de persoonsgegevens voor een ander doel worden verwerkt dan oorspronkelijk verzameld, beoordeel of deze verdere verwerking verenigbaar is met het doel waarvoor de persoonsgegevens oorspronkelijk zijn verzameld.

De gegevens mogen alleen voor statistisch of wetenschappelijk onderzoek worden verwerkt. Gebruik van de gegevens voor fiscale, administratieve, controle en gerechtelijke doeleinden is niet toegestaan (artikel 37 lid 1 CBS-wet).
 Als verlengde doelen wordt gezien alle verwerkingen welke gericht zijn op het verbeteren van de kwaliteit van de statistiek en het onderzoek naar opzet van nieuwe statistieken of nieuwe statistische processen.
 Zie ook punt 1 bij deze PIA.

14. Noodzaak en evenredigheid

Beoordeel of de voorgenomen gegevensverwerkingen noodzakelijk zijn voor het verwezenlijken van de verwerkingsdoeleinden. Ga hierbij in ieder geval in op proportionaliteit en subsidiariteit.

- a. Proportionaliteit: staat de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer en de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen in evenredige verhouding tot de verwerkingsdoeleinden?**
- b. Subsidiariteit: kunnen de verwerkingsdoeleinden in redelijkheid niet op een andere, voor de betrokkene minder nadelige wijze, worden verwezenlijkt?.**

De gegevens die het CBS ontvangt zijn noodzakelijk voor de vervulling van de wettelijke taak die aan het CBS is opgedragen. Zonder de gegevens kan het CBS zijn bij wet geregelde taak niet uitvoeren.
 Omdat gegevens bij publicatie nooit te herleiden zijn naar een individu, worden individuen nooit direct of indirect aangesproken als gevolg van de bewerkingen.
 Bij de uitvraag van gegevens en de verwerking daarvan is altijd sprake van dataminimalisatie in de zin van de AVG. Zo is in de leveringsovereenkomst vastgelegd voor welk specifiek doel of doelen de gegevens nodig zijn.
 Standaard in het proces wordt afgewogen en beoordeeld of het doel (de betreffende statistiek of het beoogde onderzoek) bereikt kan worden met een verwerking van minder of geen persoonsgegevens. Tevens wordt in geval van bijzondere of strafrechtelijke persoonsgegevens afgewogen en beoordeeld of hetzelfde resultaat kan worden behaald met gewone persoonsgegevens of een combinatie daarvan.

15. Rechten van de betrokkene

Geef aan hoe invulling wordt gegeven aan de rechten van betrokkenen. Indien de rechten van de betrokkene worden beperkt, bepaal op grond van welke wettelijke uitzonderingen dat is toegestaan.

In artikel 44 Uitvoeringswet AVG wordt een uitzondering gemaakt voor wetenschappelijk onderzoek en statistiek. Indien een verwerking wordt verricht door instellingen of diensten voor wetenschappelijk onderzoek of statistiek, en de nodige voorzieningen zijn getroffen om te verzekeren dat de persoonsgegevens uitsluitend voor statistische of wetenschappelijke doeleinden kunnen worden gebruikt, kan de verwerkingsverantwoordelijke artikel 15, (recht van inzage van de betrokkene) artikel 16(recht op rectificatie), artikel 18 (recht op beperking van de verwerking) en artikel 21 (recht van bezwaar) van de AVG buiten toepassing laten.

Betrokkenen, waarvan het CBS de gegevens via registerhouders ontvangt, worden door het CBS niet direct geïnformeerd over de gegevensverwerking op grond van de uitzondering van artikel 14 lid 5 sub b AVG. Reden hiervoor is dat het CBS gebruik maakt van verschillende registers en enquêtes als bron en dat in de CBS-wet is opgenomen dat het CBS het recht (en de plicht) heeft om gegevens uit deze registers te gebruiken voor statistische en wetenschappelijke doeleinden artikel 33 CBS-wet. Het informeren van deze indirecte betrokkenen zou dan een onevenredige inspanning vergen.

Gelet op artikel 14 lid 5 sub b AVG is het CBS wel gehouden om informatie over zijn verwerkingsactiviteiten openbaar te maken en daaraan voldoet het CBS middels een bronnenregister en door het publiceren van informatie over het statistische proces op de website van het CBS. Ook wordt bij publicatie van statistische informatie de bronnen welke geleid hebben tot deze informatie opgenomen.

In geval van het afnemen van enquêtes informeert het CBS de betrokkene wel actief middels een informatiebrief die bij de enquête wordt geleverd. Hierbij wordt ook verwezen naar de website van het CBS, de onderzoeksopzet, de ingezette bronnen en is er een helpdesk beschikbaar voor vragen over het onderzoek.

Op de website staat een privacyverklaring en uitleg over het inzagerecht opgenomen.

C. Beschrijving en beoordeling risico's voor de betrokkenen

Beschrijf en beoordeel de risico's van de voorgenomen gegevensverwerkingen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen. Houd hierbij rekening met de aard, omvang, context en doelen van de gegevensverwerking zoals in onderdeel A en B zijn beschreven en beoordeeld. Het gaat hierbij overigens niet om de risico's van de verwerkingsverantwoordelijke zelf.

16. Risico's

Beschrijf en beoordeel de risico's van de gegevensverwerkingen voor de rechten en vrijheden van betrokkenen. Ga hierbij in ieder geval in op:

- a. welke negatieve gevolgen de gegevensverwerkingen kunnen hebben voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen;**
- b. de oorsprong van deze gevolgen;**
- c. de waarschijnlijkheid (kans) dat deze gevolgen zullen intreden;**
- d. de ernst (impact) van deze gevolgen voor de betrokkenen wanneer deze intreden.**

Ad a.

De verwerkingen dienen uitsluitend statistische doeleinden en hebben daardoor geen negatieve gevolgen voor de rechten en vrijheden van betrokkenen omdat het doel altijd aggregaten zijn waaraan geen gegevens over afzonderlijke personen kunnen worden ontleend. Er is alleen een risico op een datalek, een potentieel hoog risico.

Ad b. Medewerkers die over de gegevens kunnen beschikken, dan wel externe oorzaken van een datalek.

Ad c en ad d. Na het nemen van de benodigde maatregelen resteert een acceptabel restrisico.

Zowel in de breedte (veel al dan niet gevoelige gegevens) als in de diepte (veel personen) heeft het CBS de beschikking over risicovolle informatie zodat de privacy impact ingeval van een datalek hoog kan zijn. Er zijn echter conform ISO 27001 mede gelet op het potentieel hoge risico passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen getroffen en bovendien zijn alle verwerkingen van het CBS zo ingericht dat de kans op herkenning of herleidbaarheid van een individu minimaal is. Daarmee is het risico voor de betrokkene zo veel mogelijk ingeperkt.

D. Beschrijving voorgenomen maatregelen

In onderdeel D wordt gezien welke maatregelen kunnen worden getroffen om de in onderdeel C erkende risico's te voorkomen of te verminderen. Welke maatregelen in redelijkheid worden getroffen is een belangenafweging van de wetgever of verwerkingsverantwoordelijke. Voor dit onderdeel van de PIA is, als het gaat om beveiligingsmaatregelen, expertise over informatiebeveiliging belangrijk.

17. Maatregelen

Beoordeel welke technische, organisatorische en juridische maatregelen in redelijkheid kunnen worden getroffen om de hiervoor beschreven risico's te voorkomen of te verminderen. Beschrijf welke maatregel welk risico aanpakt en wat het restrisico is na het uitvoeren van de maatregel. Indien de maatregel het risico niet volledig afdekt, motiveer waarom het restrisico acceptabel is.

Op basis van de CBS-brede risicoanalyse uit 2015 wordt geconcludeerd dat het CBS op grond van de criteria die in de VIR-BI 2013 zijn genoemd het vertrouwelijkheidsniveau Departementaal Vertrouwelijk (Dep.V.) is. Tevens valt de verwerking van bijzondere persoonsgegevens onder risicoklasse 2 van de Autoriteit Persoonsgegevens.

Voor het vaststellen van de noodzakelijke maatregelen hanteert het CBS de ISO 27001/2 norm en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) als uitgangspunt. Met de genomen maatregelen zijn de risico's voldoende afgedekt. Volledige afdekking van de risico's zal nooit mogelijk zijn omdat de menselijke factor, veelal de belangrijkste factor bij een beveiligingsincident, nooit volledig is uit te sluiten.

De scope omvat alle primaire en alle ondersteunende processen van het Centraal Bureau voor de Statistiek en de daarvoor gebruikte informatiesystemen, waarbij onder informatiesysteem wordt verstaan: het samenhangend geheel van gegevensverzamelingen en de daarbij behorende personen, procedures, processen en programmatuur, alsmede de voor het informatiesysteem getroffen voorzieningen voor opslag, verwerking en communicatie.

De beveiligingsprocedures vallen binnen de directe verantwoordelijkheid van het lijnmanagement. Het CBS controleert periodiek op naleving van de betrouwbaarheidsmaatregelen:

- Ieder kwartaal wordt er een rapportage opgesteld met daarin de meldingen rondom privacy en security.
- Tweejaarlijks wordt een externe IT-beveiligingsaudit uitgevoerd.

De ISO-27001 certificering van het gehanteerde managementsysteem voor informatiebeveiliging. Het certificaat staat op de website van het CBS.

Er worden maandelijks penetratietesten (vulnerability scan) uitgevoerd op de webserver. Ook worden diepgaandere (black box) penetratietests uitgevoerd.

Het CBS heeft de maatregelen ten aanzien van de beveiliging vastgelegd in de procesdocumentatie en deze zijn juist, volledig en up-to-date.

Met betrekking tot het personeel:

- alle CBS-medewerkers en stagiairs hebben een geheimhoudingsverklaring ondertekenend waarin de verplichtingen en verantwoordelijkheden met betrekking tot geheimhouding zijn vastgelegd;
- personeelsleden van het CBS zijn ambtenaren en dus gehouden om alle informatie die door hun werkzaamheden tot hun kennis komt als vertrouwelijk te behandelen. Daarnaast hebben ze een eed of belofte afgelegd en een verklaring met de eed of belofte ondertekend;
- tijdelijke externe medewerkers, uitzendkrachten en stagiaires tekenen eveneens een geheimhoudingsverklaring, maar leggen geen eed of belofte af aangezien het geen aanstelling als ambtenaar betreft;
- van derden worden geheimhoudingsverklaringen verlangd;
- geheimhouding wordt in voorkomende gevallen vastgelegd in overeenkomsten met derde organisaties (zoals wetenschappelijke instellingen) die toegang krijgen tot persoonsgegevens;

Door de IT-afdeling van het CBS vindt logging plaats op gebruikersniveau. Ook vindt er logging plaats op de intrusion detection. Er vindt logging plaats op de centrale IT-systemen. Ook op de decentrale IT-systemen vindt er logging plaats.

De wijze waarop microbestanden zijn beveiligd bij het gebruik van Remote Access is in de [Richtlijnen voor Remote Access-output](#). Daarnaast heeft het CBS [regels](#) voor het gebruik van de Remote Access faciliteit, een [maatregelenbeleid](#) en legt het voorwaarden voor het gebruik van de Remote Access faciliteit vast in een projectovereenkomst.

Vooraf aan iedere verwerking wordt er een risicoanalyse uitgevoerd op de privacy en beveiligingsaspecten. Dit gebeurt aan de hand van een Baseline(toets) privacybescherming en informatiebeveiliging. Doel van deze toets is om vast te stellen of voor een onderhavig proces voldoende maatregelen genomen zijn om risico's, op het gebied van privacybescherming en informatiebeveiliging, tot een aanvaardbaar niveau te reduceren. Met andere woorden of het proces voldoet aan de eisen van privacy- en beveiligingsnormen.

Het eerste deel van de toets is een checklist waarin een aantal normen op het gebied van privacybescherming en informatiebeveiliging is opgenomen (baseline). Hier wordt beoordeeld of er wordt voldaan aan de gestelde normen en of de bijbehorende beheersmaatregelen correct en volledig zijn uitgevoerd. Het tweede deel van de toets is de vraag of er, in aanvulling op de generieke maatregelen, voor dit proces specifieke maatregelen zijn getroffen (baselinetoets). Specifieke maatregelen kunnen bijvoorbeeld nodig zijn door de aard of de inrichting van het proces of door het aantal personen dat erbij betrokken is. Als er voor het proces specifieke maatregelen zijn getroffen dient op basis van een risicoafweging te worden beargumenteerd dat daarmee de gesignaleerde risico's afdoende zijn afgedekt. De Baselinetoets wordt jaarlijks geëvalueerd.

Het CBS kent naast externe audits ook een systeem van interne audits. Jaarlijks wordt daarover gerapporteerd aan de directie van het CBS.

Hier kunt u aanvullende punten toevoegen: selecteer de tab *Invoegen*, kies *Snelonderdelen, Aanvullend punt*

Voeg hier wanneer gewenst een afsluitende alinea toe. Denk bijvoorbeeld aan:

- Lessen uit deze PIA
- Volgende stappen etc.

Maatregelen
nemen
Privacybewustwording
PIA
Doelbinding
Noodzaak
Effecten in kaart
Bescherming van
persoonsgegevens
Risico's
minimaliseren
Richtinggevend
Rechtsgrond.
Met open vizier